

**FISZKA IV – UMOWA MIĘDZY POLSKĄ RZECZPOSPOLITĄ LUDOWĄ A
REPUBLIKĄ FRANCUSKĄ Z DNIA 5 MARCA 1967 R.**

Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską z dnia 05 kwietnia 1967 r., która weszła w życie 1 marca 1969 r., o prawie właściwym, jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń w zakresie prawa osobowego i rodzinnego.

Na ogół przed rozpoczęciem postępowania rozwodowego oraz w obecności elementu międzynarodowego pojawia się wiele pytań, a w szczególności:

- który sąd jest sądem właściwym?
- jakie prawo ma zastosowanie?

Po ustaleniu właściwości sądu należy poznać właściwe przepisy dotyczące rozwodu i możliwe konsekwencje tych przepisów oraz upewnić się co do nich.

Który sąd jest sądem właściwym?

Miejsce zawarcia związku małżeńskiego nie jest związane z określeniem prawa właściwego dla orzekania w sprawie rozwodu. W istocie **do określenia sądu właściwego i rozwiązania** tzw. „konfliktów jurysdykcyjnych” stosuje się międzynarodowe konwencje, a w szczególności przepisy prawa unijnego.

I tak Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. ma służyć harmonizacji i uproszczeniu postępowania rozwodowego, niezależnie od obywatelstwa małżonków, o ile jedno z nich znajduje się na obszarze podlegającym temu Rozporządzeniu. I tak Artykuł 3 Rozporządzenia nr 2201/2003 określa następującą zasadę właściwości:

„W sprawach dotyczących rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa właściwe są sądy państwa członkowskiego:

a) na którego terytorium:

- małżonkowie zwykle zamieszkują lub
- małżonkowie ostatnio zwykle zamieszkiwali, jeśli jeden z nich nadal tam zamieszkuje lub
- pozwany zwykle zamieszkuje lub

- w przypadku wspólnego wniosku, którykolwiek z małżonków zwykle zamieszkuje, lub
- składający wniosek zwykle zamieszkuje, jeśli mieszkał tam przynajmniej rok bezpośrednio przed złożeniem wniosku, lub
- składający wniosek zwykle zamieszkuje, jeśli mieszkał tam przynajmniej sześć miesięcy bezpośrednio przed złożeniem wniosku i jest albo obywatelem danego państwa członkowskiego albo, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, ma tam „miejsce stałego zamieszkania”;

b) którego obywatelami są oboje małżonkowie lub, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, na którego terytorium mają „miejsce stałego zamieszkania”.

Niezależnie od obywatelstwa stron kryteria właściwości należy sprawdzić przed rozpoczęciem wszelkiego postępowania.

Które prawo jest prawem właściwym?

Po określeniu sądu właściwego złożoność prawa prywatnego międzynarodowego objawia się na poziomie określania prawa właściwego, a więc tzw. „prawa kolizyjnego”.

W kwestii rozvodu:

W dniu 21 czerwca 2012 r. w Unii Europejskiej weszło w życie Rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozvodu i separacji prawnej. Rozporządzenie to umożliwia małżonkom wybór prawa właściwego dla postępowania rozwodowego.

W przypadku braku wyboru prawo właściwe zostanie określone na podstawie łączników: W braku wyboru prawa, prawo właściwe zostanie wskazane / określone za pomocą następujących łączników:

- prawo miejsca zwykłego pobytu małżonków w momencie wytoczenia powództwa; lub, w przypadku braku takiegoż, prawo miejsca kraju miejsca zwykłego pobytu małżonków z momentu wniesienia pozwu,
- prawo obszaru, w którym małżonkowie mieli ostatnio miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że okres zwykłego pobytu nie zakończył się wcześniej niż rok przed wytoczeniem powództwa, o ile w momencie wytoczenia powództwa jedno z nich nadal zamieszkuje w tym państwie; lub, w przypadku braku takiegoż,
- prawo obszaru, którego obywatelami są oboje małżonkowie w chwili wytoczenia powództwa; lub, w przypadku braku takiegoż,

- prawo obszaru, w którym wytoczono powództwo.

Należy pamiętać, iż rzeczony Rozporządzenie nie ma odniesienia do notariuszy ze względu na istniejące umowy dwustronne. Jest to m.in. przypadek umowy między Francją a Polską.

W niektórych sytuacjach umowa dwustronna **reguluje wspomnianą** kwestię prawa właściwego. Jest to m.in. przypadek umowy między **Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską**.

1 – Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską

Zasady umowy

Artykuł 5 Umowy stanowi, co następuje:

- „stosunki prawne osobiste i majątkowe między małżonkami podlegają prawu Wysokiej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżonkowie mają miejsce zamieszkania;
- jeżeli jeden z małżonków zamieszkuje na terytorium jednej Wysokiej Umawiającej się Strony, a drugi — na terytorium drugiej Strony i jeżeli oboje małżonkowie posiadają to samo obywatelstwo, ich stosunki prawne osobiste i majątkowe podlegają prawu wysokiej Umawiającej się Strony, której są obywatelami.
- jeżeli jeden z małżonków jest obywatelem jednej Wysokiej Umawiającej się Strony, a drugi — obywatelem drugiej Strony i jeżeli jeden z nich zamieszkuje na terytorium jednej Wysokiej Umawiającej się Strony, a drugi — na terytorium drugiej Strony, ich stosunki prawne osobiste i majątkowe podlegają prawu Wysokiej Umawiającej się strony, na której terytorium małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce zamieszkania”.
- zgodnie z artykułem 6:
- „warunki ważności i skutki majątkowych umów małżeńskich określa prawo Wysokiej Umawiającej się Strony, które wybrali małżonkowie.
- warunki ważności i skutki majątkowych umów małżeńskich niewskazujących wyraźnie prawa, które małżonkowie wybrali, określa prawo Wysokiej Umawiającej się Strony, na której terytorium umowy te zostały zawarte”.

Skutki prawne umowy na postępowania rozwodowe

Zgodnie z Artykułem 8 rzeczony Umowy **rozwód oraz rozdział od stołu i łoża orzeka się zgodnie z prawem krajowym wspólnym dla małżonków lub w przypadku obywatelstw różnych państw**, „zgodnie z prawem Wysokiej Umawiającej

się Strony, na której terytorium małżonkowie mają lub mieli ostatnie miejsce zamieszkania”.

Umowa ma zastosowanie nie tylko w przypadku sporów pomiędzy obywatelami Francji i Polski, ale również w przypadku sporów przeciw stronom posiadającym obywatelstwo francuskie, ale zamieszkałym w Polsce lub posiadającym obywatelstwo polskie, ale zamieszkałym we Francji.

W przypadku podwójnego obywatelstwa (francuskiego i polskiego) małżonków sąd francuski, przed którym wytoczono powództwo o rozwód, może być skłonny do przedkładania obywatelstwa francuskiego nad obywatelstwo polskie ze względu na miejsce jurysdykcji. Musi on jednak brać obecnie pod uwagę zasadę prawa UE, zgodnie z którą przewaga jednego obywatelstwa nad drugim stanowi dyskryminację.

2 – Konwencja haska

Konwencja haska z dnia 14 marca 1978 r. pozwala określić prawo właściwe dla małżeńskich ustrojów majątkowych zawierających element międzynarodowy.

Należy rozróżnić dwa przypadki:

- związki małżeńskie zawarte przed 1 września 1992 r. podlegają zasadom prawa powszechnego: prawem właściwym jest prawo pierwszego miejsca zamieszkania małżonków.
- związki małżeńskie zawarte po 1 września 1992 r.: stosunki majątkowe małżonków reguluje Konwencja haska. W przypadku braku wyboru dokonanego przez małżonków przed zawarciem związku prawem właściwym jest prawo obowiązujące w ich pierwszym miejscu stałego pobytu.

Niemniej jednak istnieją trzy wyjątki od stosowania rzeczony Umowy, w przypadku których zastosowanie ma prawo krajowe wspólne dla obu małżonków:

- w przypadku hipotetycznego braku miejscu zwykłego pobytu małżonków na terytorium tego samego państwa po zawarciu związku małżeńskiego;
- gdy małżonkowie posiadają oboje obywatelstwo holenderskie (o ile nie mieszkali oni we Francji lub Luksemburgu od 5 lat, nie zawarli związku małżeńskiego i nie mieszkali nadal w jednym z tych państw. W takim przypadku będą podlegać prawu francuskiemu lub luksemburskiemu).
- jeżeli oboje małżonkowie posiadają obywatelstwo jednego z następujących państw: Afganistan, Albania, Algieria, Niemcy, Angola, Austria, Belgia (do 1 października 2004 r.), Bułgaria, Republika Zielonego Przylądka, Korea, Egipt, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Hiszpania, Finlandia, Grecja, Węgry, Indonezja, Irak, Włochy, Japonia, Jordania, Kuwejt, Liban, Liechtenstein, Maroko, Polska, Portugalia, Rumunia, Senegal,

Somalia, Szwecja, Syria, Czad, Czechy, Słowacja, Tajlandia, Tunezja, Turcja, Watykan, Jugosławia, Haiti, Dominikana, Surinam i ustalają pierwsze miejsce stałego pobytu w innym z wymienionych państw.